Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Ottende Afdeling)

11. november 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – forordning (EU) nr. 1169/2011 – fødevareinformation til forbrugerne – artikel 9, stk. 1, litra l) – næringsdeklaration – artikel 31, stk. 3, andet afsnit – beregning af energiværdien og af mængderne af næringsstoffer – mulighed for at give disse oplysninger for fødevaren i tilberedt stand – betingelser – artikel 33, stk. 2, andet afsnit – angivelse pr. portion eller pr. forbrugsenhed«

I sag C-388/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) ved afgørelse af 23. juli 2020, indgået til Domstolen den 14. august 2020, i sagen

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV

mod

Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG,

har

DOMSTOLEN (Ottende Afdeling),

sammensat af formanden for Syvende Afdeling, J. Passer (refererende dommer), som fungerende formand for Ottende Afdeling, og dommerne F. Biltgen og N. Wahl,

generaladvokat: A. Rantos,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV ved Rechtsanwalt P. Wassermann,

– Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG ved Rechtsanwältin C. Konnertz-Häußler,

* Processprog: tysk.

– Europa-Kommissionen ved C. Hödlmayr og B. Rous Demiri, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 2. september 2021,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 31, stk. 3, andet afsnit, og artikel 33, stk. 2, andet afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1169/2011 af 25. oktober 2011 om fødevareinformation til forbrugerne, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1924/2006 og (EF) nr. 1925/2006 og om ophævelse af Kommissionens direktiv 87/250/EØF, Rådets direktiv 90/496/EØF, Kommissionens direktiv 1999/10/EF, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/13/EF, Kommissionens direktiv 2002/67/EF og 2008/5/EF og Kommissionens forordning (EF) nr. 608/2004 (EUT 2011, L 304, s. 18).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (forbundssammenslutning af forbrugerforeninger, Tyskland) (herefter »BVV«) og Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG (herefter »Dr. Oetker«) vedrørende en påstand om, at det pålægges dette selskab at bringe næringsdeklarationen på forsiden af en pakke müsli i overensstemmelse med kravene i forordning nr. 1169/2011.

Retsforskrifter

3 35., 37. og 41. betragtning til forordning nr. 1169/2011 har følgende ordlyd:

»(35) For at gøre det lettere at sammenligne varer i forskellige emballagestørrelser bør kravet om, at den obligatoriske næringsdeklaration skal angives pr. 100 g eller pr. 100 ml, bevares, samtidig med at supplerende deklarationer pr. portion tillades, hvis det er relevant. Såfremt fødevaren er færdigpakket i identificerbare enkeltportioner eller forbrugsenheder, bør en supplerende næringsdeklaration pr. portion eller pr. forbrugsenhed i tillæg til angivelsen pr. 100 g eller pr. 100 ml derfor tillades. Med henblik på at sikre sammenligneligheden af angivelser vedrørende portioner eller forbrugsenheder bør Kommissionen desuden tillægges beføjelse til at vedtage regler for den måde, hvorpå næringsdeklarationer pr. portion eller pr. forbrugsenhed for specifikke fødevarekategorier udtrykkes.

[…]

(37) Eftersom et af målene for denne forordning består i at tilvejebringe et grundlag for, at den endelige forbruger kan træffe et informeret valg, er det i den forbindelse vigtigt at sikre, at den endelige forbruger har let ved at forstå oplysningerne på mærkningen. […]

[…]

(41) For at den givne information kan tiltrække sig gennemsnitsforbrugerens opmærksomhed og tjene det oplysningsformål, med hvilket den indføres, samt i betragtning af det eksisterende kendskab til ernæringsspørgsmål bør oplysningerne om det ernæringsmæssige indhold være enkle og letforståelige. At oplysningerne om det ernæringsmæssige indhold findes dels i det primære synsfelt, almindeligvis betegnet som »forsiden af pakken«, dels på en anden side af emballagen såsom »bagsiden af pakken«, vil kunne forvirre forbrugerne. Næringsdeklarationen bør derfor findes i det samme synsfelt. Derudover kan de vigtigste af oplysningerne om det ernæringsmæssige indhold på frivilligt grundlag gentages i det primære synsfelt for at gøre det lettere for forbrugerne straks at få øje på de væsentligste oplysninger om det ernæringsmæssige indhold, når de køber fødevarer. Et frit valg med hensyn til, hvilke oplysninger der kan gentages, vil kunne forvirre forbrugerne. Det er derfor nødvendigt at præcisere, hvilke oplysninger der kan gentages.«

4 Denne forordnings artikel 9 med overskriften »Liste over obligatoriske angivelser«, fastsætter følgende i stk. 1:

»På de betingelser, der er fastsat i artikel 10-35, og med forbehold af de undtagelser, der er fastsat i dette kapitel, er det obligatorisk at angive følgende oplysninger:

[…]

l) en næringsdeklaration.«

5 Den nævnte forordnings artikel 30 med overskriften »Indhold« bestemmer:

»1. Den obligatoriske næringsdeklaration skal indeholde følgende oplysninger:

a) energiværdi og

b) mængden af fedt, mættede fedtsyrer, kulhydrat, sukkerarter, protein og salt.

[…]

3. Hvis mærkningen af en færdigpakket fødevare omfatter den obligatoriske næringsdeklaration, jf. stk. 1, kan følgende information gentages på den:

a) energiværdien, eller

b) energiværdien sammen med mængden af fedt, mættede fedtsyrer, sukkerarter og salt.

4. Uanset artikel 36, stk. 1, kan indholdet af næringsdeklarationen begrænses til kun energiværdien, hvis mærkningen af de varer, der er omhandlet i artikel 16, stk. 4, omfatter en næringsdeklaration.

5. Med forbehold af artikel 44 og uanset artikel 36, stk. 1, kan indholdet af næringsdeklarationen, hvis mærkningen af de varer, der er omhandlet i artikel 44, stk. 1, omfatter en næringsdeklaration, begrænses til kun:

a) energiværdien, eller

b) energiværdien sammen med mængden af fedt, mættede fedtsyrer, sukkerarter og salt.

[…]«

6 Samme forordnings artikel 31 med overskriften »Beregning« fastsætter i stk. 3:

»Den energiværdi og de mængder af næringsstoffer, der er omhandlet i artikel 30, stk. 1-5, skal henføre til fødevaren, således som den sælges.

Hvis det er hensigtsmæssigt, kan disse oplysninger gives for fødevaren i tilberedt stand, forudsat at tilberedningsmåden er beskrevet tilstrækkeligt detaljeret, og at oplysningerne vedrører fødevaren, således som den forudsættes konsumeret.«

7 Artikel 32 i forordning nr. 1169/2011 med overskriften »Angivelse pr. 100 g eller pr. 100 ml« bestemmer i stk. 2:

»Energiværdien og mængden af næringsstoffer, jf. artikel 30, stk. 1-5, udtrykkes pr. 100 g eller pr. 100 ml.«

8 Denne forordnings artikel 33 med overskriften »Angivelse pr. portion eller pr. forbrugsenhed« fastsætter i stk. 1 og 2:

»1. I følgende tilfælde kan energiværdien og mængderne af næringsstoffer, jf. artikel 30, stk. 1-5, udtrykkes pr. portion og/eller pr. forbrugsenhed, som er letgenkendelig for forbrugeren, forudsat at den anvendte portion eller enhed er anført på etiketten, og at antallet af portioner eller enheder i pakningen er angivet:

a) foruden udtryksformen pr. 100 g eller pr. 100 ml i artikel 32, stk. 2

b) foruden udtryksformen pr. 100 g eller pr. 100 ml i artikel 32, stk. 3, for så vidt angår mængderne af vitaminer og mineraler

c) foruden eller i stedet for udtryksformen pr. 100 g eller pr. 100 ml i artikel 32, stk. 4.

2. Uanset artikel 32, stk. 2, kan i de tilfælde, der er omhandlet i artikel 30, stk. 3, litra b), mængden af næringsstoffer og/eller procentdelen af de referenceindtag, der er fastsat i bilag XIII, del B, udtrykkes udelukkende pr. portion eller pr. forbrugsenhed.

Når mængden af næringsstoffer er udtrykt udelukkende pr. portion eller pr. forbrugsenhed i overensstemmelse med første afsnit, udtrykkes energiværdien pr. 100 g eller pr. 100 ml og pr. portion eller pr. forbrugsenhed.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

9 Dr. Oetker er en tysk fødevarevirksomhed, der fremstiller og sælger müsli under betegnelsen »Dr. Oetker Vitalis Knuspermüsli Schoko+Keks« (ristet müsli med chokolade og kiks). Produktets emballage består af en kasseformet papæske.

10 Der er på denne emballage anført følgende næringsdeklarationer:

– På siden af emballagen (den smalle side af pakken) er der under overskriften »Næringsindhold« anført oplysninger om energiværdien og mængderne af fedt, mættede fedtsyrer, kulhydrat, sukkerarter, protein og salt i dels 100 g af produktet, således som det sælges, dels en portion på 40 g müsli tilberedt med 60 ml mælk med et fedtindhold på 1,5%.

– På emballagens forside (i pakkens primære synsfelt) gentages oplysningerne om energiværdien og mængderne af fedt, mættede fedtsyrer, sukkerarter og salt, men udelukkende for en portion af produktet i tilberedt stand.

11 BVV udstedte et påbud til Dr. Oetker om for så vidt angår reklamen for det i denne doms præmis 9 og 10 anførte produkt at overholde de i forordning nr. 1169/2011 fastsatte regler om næringsdeklaration. Ifølge BVV har Dr. Oetker således tilsidesat denne forordnings artikel 33, sammenholdt med dens artikel 30 og 32, eftersom energiværdien på forsiden af dette produkts emballage ikke er angivet pr. portion af produktet, således som det sælges, men pr. portion af produktet i tilberedt stand.

12 Da dette påbud ikke blev efterkommet, anlagde BVV sag ved Landgericht Bielefeld (den regionale ret i første instans i Bielefeld, Tyskland), som ved dom af 8. august 2018 gav BVV medhold. Efter at Dr. Oetker havde iværksat appel, ophævede Oberlandesgericht Hamm (den regionale appeldomstol i Hamm, Tyskland) den nævnte dom ved dom af 13. juni 2019 og frifandt selskabet.

13 BVV har iværksat revisionsanke ved Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland), som er den forelæggende ret, til prøvelse af den dom, der blev afsagt af Oberlandesgericht Hamm (den regionale appeldomstol i Hamm).

14 Ifølge den forelæggende ret afhænger udfaldet af revisionsanken bl.a. af, om artikel 31, stk. 3, og artikel 33, stk. 2, i forordning nr. 1169/2011 skal fortolkes således, at disse bestemmelser i et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede forbyder på emballagens forside at reklamere med næringsindhold pr. portion af fødevaren i tilberedt stand uden også at angive energiværdien pr. 100 g af denne fødevare, således som den sælges.

15 Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) har under disse omstændigheder besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011 fortolkes således, at denne bestemmelse alene gælder for fødevarer, som kræver tilberedning, og hvor tilberedningsmåden er angivet?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende: Betyder formuleringen »pr. 100 g« i artikel 33, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011 alene 100 g af produktet, således som det sælges, eller – i det mindste også – 100 g af fødevaren i tilberedt stand?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

16 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011 skal fortolkes således, at denne bestemmelse alene gælder for fødevarer, som kræver tilberedning for at kunne indtages, og hvor der kun er angivet én tilberedningsmåde.

17 I det foreliggende tilfælde kan det i hovedsagen omhandlede produkt tilberedes på flere måder, nemlig bl.a. ved tilsætning af mælk, yoghurt eller kvark samt frugtjuice, frugt, marmelade eller honning. Müslien kan imidlertid også indtages uden tilberedning.

18 Domstolen skal derfor afgøre, om næringsdeklarationer, der gentages på frivilligt grundlag på forsiden af denne fødevares emballage, når der findes flere måder at tilberede en fødevare på, kan begrænses til alene en af disse tilberedningsmåder.

19 I henhold til artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011 kan oplysningerne om det ernæringsmæssige indhold, »[h]vis det er hensigtsmæssigt«, gives for »fødevaren i tilberedt stand« og ikke for fødevaren, »således som den sælges«, »forudsat at tilberedningsmåden er beskrevet tilstrækkeligt detaljeret, og at oplysningerne vedrører fødevaren, således som den forudsættes konsumeret«.

20 Fortolkningen af denne bestemmelse, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, skal søges under hensyntagen til ikke alene dens ordlyd, men ligeledes den sammenhæng, hvori den indgår, og det med den pågældende lovgivning forfulgte mål (jf. i denne retning dom af 16.7.2020, AFMB m.fl., C-610/18, EU:C:2020:565, præmis 50).

21 Som generaladvokaten har anført i punkt 45, 49 og 50 i forslaget til afgørelse, gør fortolkningerne af ordlyden og sammenhængen det ikke muligt at besvare spørgsmålet om, hvorvidt artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011 alene gælder for fødevarer, hvor der kun er angivet én tilberedningsmåde, eller ligeledes gælder for fødevarer, der kan tilberedes på flere måder, navnlig gennem forskellige ingredienser ud over disse fødevarer. Ud over den omstændighed, at ordlyden af denne bestemmelse ikke indeholder nogen oplysninger, der gør det muligt at give et klart og utvetydigt svar på dette spørgsmål, indeholder forordning nr. 1169/2011 nemlig ikke nogen bestemmelse om beregning og præsentation af de næringsdeklarationer, der skal anføres på forsiden af en emballage.

22 Det er derfor kun i den teleologiske fortolkning, at der vil kunne findes et svar, navnlig for så vidt angår på spørgsmålet om, hvordan udtrykket »hvis det er hensigtsmæssigt« i artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011 skal forstås.

23 Hvad angår det formål, som forfølges med artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011, skal dette både vurderes i forhold til denne bestemmelses formål og målene for den pågældende lovgivning, hvilket, således som Domstolen allerede har bemærket, omfatter det formål, der består i at sikre et højt niveau for beskyttelsen af forbrugerne i relation til fødevareinformation, idet der tages hensyn til forskellene i forbrugernes opfattelse (jf. i denne retning dom af 1.10.2020, Groupe Lactalis, C-485/18, EU:C:2020:763, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

24 Som generaladvokaten har anført i punkt 52 i forslaget til afgørelse, fremgår det af 35. og 41. betragtning til forordning nr. 1169/2011, at formålet med denne forordnings artikel 31 er at gøre det lettere at sammenligne fødevarer og at informere forbrugerne.

25 Bestemmelserne om den obligatoriske næringsdeklaration pr. 100 g eller pr. 100 ml har således i henhold til 35. betragtning til formål at »gøre det lettere at sammenligne varer i forskellige emballagestørrelser«. Det præciseres ligeledes i denne betragtning, at »supplerende deklarationer pr. portion« bør tillades »i tillæg til angivelsen pr. 100 g eller pr. 100 ml«, »hvis det er relevant«, og »[s]åfremt fødevaren er færdigpakket i identificerbare enkeltportioner eller forbrugsenheder«.

26 Det fremgår af 41. betragtning, at oplysningerne om det ernæringsmæssige indhold bør være enkle og letforståelige, »[f]or at den givne information kan tiltrække sig gennemsnitsforbrugerens opmærksomhed og tjene det oplysningsformål, med hvilket den indføres«. Det fremgår ligeledes af denne betragtning, at »de vigtigste af oplysningerne om det ernæringsmæssige indhold på frivilligt grundlag [kan] gentages i det primære synsfelt for at gøre det lettere for forbrugerne straks at få øje på de væsentligste oplysninger om det ernæringsmæssige indhold, når de køber fødevarer«.

27 Det fremgår af disse forhold, at i det tilfælde, hvor en fødevare som i det foreliggende tilfælde kan tilberedes på flere måder, giver oplysninger om energiværdien og næringsstofmængderne for denne fødevare, når den først er blevet tilberedt efter producentens forslag, ikke mulighed for at sammenligne med tilsvarende fødevarer fra andre producenter, eftersom en beregning af energiværdien og næringsstofmængderne for et produkt, der kan tilberedes på flere måder, pr. definition vil være vilkårlig og afhænge af tilberedningsmåden.

28 Den manglende sammenlignelighed kan heller ikke afhjælpes ved den omstændighed, at værdierne for en portion er angivet andetsteds på emballagen med værdierne pr. 100 g af produktet, således som det sælges. Som Domstolen har fastslået i dom af 4. juni 2015, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (C-195/14, EU:C:2015:361, præmis 38-40), gør den omstændighed, at ingredienslisten står på det omhandlede produkts indpakning, det ikke i sig selv muligt at udelukke, at mærkningen af dette produkt og dennes nærmere udformning kan være af en sådan art, at den vildleder køberen. Tilsvarende gør enkelte oplysninger på forsiden af pakken det ikke muligt at foretage en sammenligning af produkter, og supplerende deklarationer andetsteds på emballagen med forskellige referencemængder kan i sig selv forvirre forbrugeren endnu mere hvad angår sammenligneligheden med andre produkter.

29 Denne fortolkning bekræftes i øvrigt af 37. betragtning til forordning nr. 1169/2011, hvorefter det er vigtigt at sikre, at den endelige forbruger har let ved at forstå oplysningerne på mærkningen for at tilvejebringe et grundlag for, at den endelige forbruger kan træffe et informeret valg.

30 Fødevarer, der kan tilberedes på flere måder, skal derfor udelukkes fra anvendelsesområdet for artikel 33, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011.

31 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1169/2011 skal fortolkes således, at denne bestemmelse alene gælder for fødevarer, som kræver tilberedning, og hvor tilberedningsmåden er angivet.

Det andet spørgsmål

32 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

Sagsomkostninger

33 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Ottende Afdeling) for ret:

Artikel 31, stk. 3, andet afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1169/2011 af 25. oktober 2011 om fødevareinformation til forbrugerne, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1924/2006 og (EF) nr. 1925/2006 og om ophævelse af Kommissionens direktiv 87/250/EØF, Rådets direktiv 90/496/EØF, Kommissionens direktiv 1999/10/EF, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/13/EF, Kommissionens direktiv 2002/67/EF og 2008/5/EF og Kommissionens forordning (EF) nr. 608/2004 skal fortolkes således, at denne bestemmelse alene gælder for fødevarer, som kræver tilberedning, og hvor tilberedningsmåden er angivet.

Underskrifter